

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v inozemstvu 40.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako peti-vrstico. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Seja širjega sosveta UJU pov. Ljubljana, dne 28. decembra 1922.

Po sklepu seje ožjega sosveta UJU poverjeništva Ljubljana se vrši v četrtek, dne 28. decembra 1922 v magistratni dvorani v Ljubljani seja širjega sosveta ob 8. zjutraj.

Dnevni red:

1. Poverjenikovo poročilo.
2. Naš gnotni položaj.
3. Črtanje postavk v prosvetnem proračunu za Slovenijo.
4. Voltve zastopnikov učiteljstva v višji šolski svet.
5. Izpopolnitev članov odsekov UJU pov. Ljubljana v smislu novega poslovnika.
6. Natisk poslovnika UJU pov. Ljubljana.
7. Glasilo UJU »Narodna Prosveta«.
8. Predlogi, nasveti in slučajnosti.

UJU poverjeništvo Ljubljana,
dne 11. decembra 1922.

Rudolf Dostal, Luka Jelenc,
tajnik poverjenik.

Opozorilo: Po členu 15. pravil UJU so člani širjega sosveta: vsi člani ožjega sosveta in vsi predsednik okrajnih društev. Prisotnost teh članov na seji je obvezna, ako se kak član ne more udeležiti seje, naj pooblasti namestnika. Zastopana morajo biti vsa društva! Seja je javna in ima pravico udeležbe vse organizirano učiteljstvo, kolikor glede tajnosti seje širji svet drugače ne določi. Za predsednike ozir. namestnike nosijo stroške okrajna društva. Člane opozarjamo, da se posebna vabila ne razpošiljajo. Za popust na južni železnici naj se vsak udeleženec z nekolekovanu prošnjo potom šol. vodstva obrne na obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani.

Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu!

LISTEK.

Naš skladatelj Slavko Osterc.

(Po proizvajanju prve slovenske simfonije »Ideal«.)

V Mariboru je imela 3. novembra t. l. »Glasbena Matica« svoj instrumentalni koncert, na katerem se je proizvajala prva slovenska simfonija mladega, širšemu domačemu svetu morda komaj po imenu poznane skladatelja našega tovariša Slavka Osterca. To dejstvo znači v razvoju naše glasbene umetnosti gotovo mejnik, katerega bode omenjala zgodovina umetnosti.

Značilno pa je, da je naša javnost prešla preko tega važnega dejstva meni nič tebi nič na dnevni red. V časopisju se je ta dogodek komaj omenil tako mimo-grede kakor da so se komu brez večje nesreče splašili konji. Le lokalni list »Ta-

Načrt zakona o uredbi Glavnega Prosvetnega sveta v Beogradu.

Poleg zakona o osnovnih šolah, zakona o meščanskih šolah, o srednjih šolah, o učiteljskih, o univerzah itd. itd., se namerava izdati posebej še nekaj upravnih zakonov: baje zakon o ureditvi ministrstva prosvete in zakon o ureditvi Glavnega Prosvetnega sveta v Beogradu. — To glede prosvete!

Načrt zakona o Gl. Prosv. Svetu je že izdelan in ga prinašamo spodaj v današnji številki, po originalu.

Načrt tega zakona je najboljši dokaz, da nismo na pravi poti, ko separiramo šolstvo v razne kategorije in razkosujemo organsko celoto in enotnost vzgojnega in izobraževalnega sistema.

Prepričani smo, da je to razkosavanje organske celote na kulturno, finančno in administrativno kvar države.

Na žalostnejše poglavje dosedanjega našega delovanja na polju dela zakonskih predlogov pa je to da nimamo še do danes načrtov o učiteljski izobrazbi, ki so temelj vsemu šolstvu, ki so izvor in vzrok vseh hib, ki se jih dosedaj očita šolstvu in ki so temelj vse šolske reforme.

Če ostane pri učiteljski izobrazbi vse pri starem tedaj lahko rečemo, da je ostalo vse šolstvo pri starem da nismo sledili duhu časa in naj potem izdelamo še tako lepe zakone in učne načrte o raznih drobcih tega, kar nosi ime šola, vzgoja in izobrazba.

Reformirajte nosilce šolstva, vzgoje in izobrazbe in reformirano boste imeli vso šolo, vzgojo in izobrazbo!

In isto je z zakonskim načrtom v Glav. Prosvetnem Svetu. Ta zakonski načrt se nam zdi kakor drobec kake zvezde, ki se odtrže in prikazuje brez uvrstitve v celotnem solnčnem sistemu.

Ta zakonski načrt je sam zase že celota a vendar je le del celotnega vprašanja prosvetne in šolske uprave, zato se nam zdi, da spada k celoti, katere sestavni del je in ne posebej. Ravno v dosedanji upravi je težišče greha, s katerim se je ubijala dosedaj enotnost in skupnost šolstva!

Slovensko učiteljstvo je stalo vedno na stališču »učiteljskih zbornic«, tako tudi pri tem načrtu zakona nima povoda izpreminjati svojega stališča, posebno ne, ker se načrt zelo približuje »zbor-

nicam«. Eno pa je: sestav naj bo uvrščen tako, da bo enak od najnižje stopnje — do najvišje!

Zakon o Glavnem Prosvetnem Svetu je važen za vse učiteljstvo v državi, ker bo to vrhovna prosvetna korporacija, kjer bo imelo učiteljstvo svoje zastopstvo in besedo, še pred konečno odločitvijo ministrstva prosvete.

Zato prinašamo načrt zakona v celoti in v originalu, da ga ima vse učiteljstvo priliko premotriti.

Zakonski načrt se glasi:

Projekat zakona o ureditvi Glavnog Prosvetnog Saveta.

Čl. 1. Glavni Prosvetni Svet sastavni je deo Ministarstva Prosvete. On je pomoćni i savetodavni organ Ministarstva Prosvete u svima pitanjima, koja su u vezi sa školom, nastavom i narodnim prosvetivanjem.

Čl. 2. Starajući se stalno o podizanju prosvetnosti u narodu Glavni Prosvetni Svet predlaže mere za to i onda kada to od njega zatraži Ministar Prosvete, kao i onda kada sam nađe potrebu za to. Ministar Prosvete sasluša Gl. Prosvetni Svet o svakoj školskoj i prosvetnoj reformi.

Čl. 3. Glavni Prosvetni Svet sastavljaju: Vrhovno Prosvetno Veće i Stalno Prosvetno Veće.

Čl. 4. Vrhovno Prosvetno Veće čine: a) svi članovi Stalnog Prosvetnog Veća; b) po dvojica predstavnika Univerziteta u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani; i c) po jedan predstavnik prosvetne struke iz svake oblasti.

Čl. 5. Za ovo Veće Univerzitetska veća u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani predlažu, svako za sebe, po četiri kandidata od profesora Univerziteta. Od ovih Ministar Prosvete potvrđuje po dvojicu sa svakog Univerziteta.

Svaka oblast predlaže za isto Veće Ministru Prosvete po tri kandidata (jednog iz srednje, jednog iz stručne, jednog iz osnovne nastave), od kojih on bira i postavlja po jednog, ali tko da iz svih oblasti bude 2 petine predstavnika osnovne i jedna petina predstavnika stručne nastave.

Čl. 6. Vrhovno Prosvetno Veće proučava i raspravlja najvažnija pitanja škole i prosvete kao i rezultate primene raznih zakonskih odredba u pojedinim delovima otadžbine; svoje odluke saopštava Ministru Prosvete.

Njegov je predsednik — predsednik Glavnog Prosvetnog Saveta (v. čl. 17).

Čl. 7. Materijal za sednice Vrhovnog Prosvetnog Veća prikuplja Predstavništvo Glavnog Prosvetnog Saveta na osnovu podataka dobivenih na mesec dana pre saziva Veća.

Čl. 8. Vrhovno Prosvetno Veće saziva se bar jedanput godišnje. Prema potrebi, koju ocenjuje ili Ministar Prosvete ili Predsedništvo Glavnog Prosvetnog Saveta, ono se može i češće sastajati.

Predsedništvo Glavnog Prosvetnog Saveta, koje saziva Vrhovno Prosvetno Veće, bar na 15 dana pre sastanka obavestiće učesnike o pitanjima koja će biti na dnevnom redu.

Čl. 9. Stalno Prosvetno Veće čine: a) Predsednik i četiri predstavnika više, srednje i osnovne nastave i dva predstavnika stručne nastave. Svi su oni sa službom u Beogradu;

b) načelnici Ministarstva Prosvete.

Čl. 10. Izbor članova Stalnog Prosvetnog Veća vršiće se na ovaj način:

a) predsednika i polovinu broja članova postavlja ministar Prosvete;

b) drugu polovinu u dva puta većem broju predlažu: aa) Univerzitetsko Veće (plenum) Univerziteta u Beogradu (četiri kandidata); bb) Glavna Uprava Profesorskog Društva (šest kandidata, od kojih su dvojica predstavnici stručnih škola); cc) Glavna Uprava Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva (četiri kandidata).

Od tako predloženih kandidata Ministar Prosvete postavlja ovim zakonom određeni broj članova veća.

Čl. 11. Predsednik i članovi Vrhovnog Prosvetnog Veća i Stalnog Prosvetnog Veća postavljaju se Kraljevim ukazom na tri godine.

Predsednika Stalnog Veća biraju iz svoje sredine sami članovi tog veća.

Čl. 12. I članovi Vrhovnog Prosvetnog Veća i članovi Stalnog Prosvetnog Veća redovni su članovi Glavnog Prosvetnog Saveta.

Odluke ova veća punovažne su kad na sastancima prisustvuje prosta većina članova i kad su donesene većinom glasova prisutnih članova.

Čl. 13. Stalno Prosvetno Veće može u svoje sednice pozivati i lica za čiju se pomoć ukaze potreba; takva lica imaju pravo glasa u rešavanju pitanja radi kojih su pozvana.

Čl. 14. Stalno Prosvetno Veće donosi svoje odluke i mišljenja o pitanjima: a) koja mu uputi Ministar Prosvete; b) koja su pokrenuta u Veću; i c) po kojima propisi specijalnih zakona traže odluku ili mišljenje Glavnog Prosvetnog Saveta.

Čl. 15. Stalno Prosvetno Veće donosi svoje odluke u sednicama veća i u sednicama sekcija.

U sednicama veća pored redovnih poslova, donose se odluke o svima pitanjima, koja su sporna ili o kojima ne postoje jasni zakonski propisi.

Pa to je drugo poglavje. Pisati sem hotel le o Slavku Ostercu ki nam je dal prvo simfonijo. Ze cel mesec sem namreč čakal in gledal »Tovariša«, da se vsaj tu kdo izmed naših ljudi oglasi in pove svoje mnenje. A ni ga bilo, kar je tudi značilno znamenje časa za nas same.

Pred dobrim letom sem prvič čul, da je Osterc skladatelj, dasi sem ga osebno že preje poznal. Mariborsko »Narodno gledališče« je bilo obljubilo uprizoritev njegove opere »Krst pri Savici«. To me je tem boli presenetilo, ker sem že pogosto slišal da ta lepa Prešernova pesnitev ni primerna za opero. Žal, da je ostalo samo pri obljubi. Kaj je bilo temu vzrok, ne vem. Vse pa kaže, da se ta obljuba tudi letos še ne uresniči.

Čudno je pri skladatelju Ostercu to, da je stopil kar naenkrat z večjimi dell pred svet. O njem se ni slišalo, da bi bil komponiral napeve, ali druge manjše stvari s spremljevanjem orkestra ali vsaj glasovirja ampak je začel kar z opero.

sinfonijami in podobnimi stvarmi. Ubral je torej popolnoma drugo, novo pot in »začenja res tam kjer drugi že nehajo«, kakor je rekla kritika.

To je en vzrok, da smo se začudeno zavzeli, ko smo slišali o novem komponistu. — Kaj vruga, ta začne kar z operami in simfonijami, pa nismo slišali še nobene njegove pesmi! — In potem ko smo čuli, da možakar nima drugih šol kakor mariborsko učiteljske, no seveda, je bil presodek še večji, še celo pri nas tovariših, kaj šele med drugimi, kateri so poznali neznatno Osterčevo osebnost in sodijo umetnike po elegantnem nastopu, dolgih laseh in visokih naslovih. Avtodakt takorekoč pa si upa z operami in simfonijami na dan! To je vendar nekaj nezasišanege.

K tema dvema kalamitetama se je pridružila še tretja. Osterc se namreč ne drži pri kompozicijah starih tradicionalnih pravil. Hodi popolnoma novo pot in ni vezan ter se tudi ne da vezati na nobena pravila. Žvižga in poje, kakor mu da duša.

* »Jutro« z dne 8. decembra t. l. št. 290 prinaša daljšo oceno.